

XITOIY TILIDA TO‘G‘RI TALAFFUZ QILISHGA O‘RGATUVCHI METODLAR

Po‘latova Bonu

O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti ,

Sharq filologiyasi fakulteti,

Xitoy filologiyasi kafedrası o‘qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada xitoy tilida to‘g‘ri talaffuz qilishni o‘rgatish metodlari yoritilgan. Xususan, pinyin tizimini puxta o‘zlashtirish, tonal tizim bilan ishlash, audiovizual materiallardan foydalanish, interaktiv texnologiyalarni qo‘llash va native spikerlar bilan muloqot qilish kabi usullar tahlil qilingan. Har bir metodning afzalliklari, amaliy qo‘llanilishi va til o‘rganuvchilar uchun samaradorligi muhokama qilinadi. Maqola xitoy tilini o‘rganayotganlar, til o‘qituvchilari va metodika mutaxassislari uchun foydali bo‘lishi mumkin.*

Kalit so‘zlar: *Xitoy tili, talaffuz, pinyin, tonallik, til o‘rganish metodlari, interaktiv texnologiyalar, fonetika, chet tili o‘qitish*

KIRISH

Bugungi globallashuv davrida chet tillarini o‘rganish nafaqat bilim, balki muhim zaruratga aylanmoqda. Ayniqsa, iqtisodiy va siyosiy jihatdan tobora kuchayib borayotgan Xitoy bilan hamkorlikda xitoy tilini bilish katta afzallik hisoblanadi. Biroq bu tilni o‘zlashtirishda eng murakkab jihatlardan biri – bu to‘g‘ri talaffuz qilishdir. Mazkur maqolada xitoy tilida to‘g‘ri talaffuz qilishga o‘rgatuvchi samarali metodlar tahlil qilinadi.

Fonetik asoslarni puxta o‘zlashtirish

Xitoy tilining talaffuzi pinyin – fonetik yozuv tizimiga asoslanadi. Pinyin harflari lotin alifbosidan foydalansa-da, talaffuzi ko‘p hollarda farq qiladi. Shuning uchun:

- Har bir tovushning og‘iz va til pozitsiyasini tushunish;
- Harflarning real tovushdagi namunasini eshitish va qayta-qayta takrorlash;
- Xitoy tilidagi tovushlarni ona tilimizdagi tovushlar bilan solishtirish foydali bo‘ladi.

Tonal tizimni chuqur o‘rganish

Xitoy tili tonalligi bilan ajralib turadi: 4 ta asosiy ohang mavjud bo‘lib, ularning noto‘g‘ri ishlatilishi so‘z ma‘nosini butunlay o‘zgartirishi mumkin. Shu sababli:

- Har bir tonani alohida mashq qilish;
- Tonal diktantlar o‘tkazish;
- Raqamli metodlar (ilovalar, audio mashqlar) yordamida o‘z-o‘zini sinab ko‘rish foydali.

Audiovizual materiallar asosida mashq qilish

To‘g‘ri talaffuzni shakllantirishda eshitish va ko‘rish orqali o‘rganish muhim ahamiyatga ega. Bunda:

20-Aprel, 2025-yil

- Xitoy tilidagi multfilm, kino va podkastlarni tinglash;
- So‘zlashuvlarni vizual kuzatib, og‘iz harakatlarini o‘rganish;
- O‘z ovozini yozib, asl namuna bilan solishtirish metodlari samarali

hisoblanadi.

Interaktiv texnologiyalardan foydalanish

Zamonaviy texnologiyalar xitoy tilini o‘rganishni yanada qulaylashtirmoqda:

- “Pleco”, “HelloChinese”, “Duolingo” kabi mobil ilovalar;
- Sun’iy intellekt asosida ishlovchi talaffuzni tahlil qiluvchi platformalar;
- Onlayn til kurslari va individual darslar.

Native spikerlar bilan muloqot qilish

Eng samarali metodlardan biri – bu xitoy tilida so‘zlashuvchi insonlar bilan bevosita muloqot qilish. Bu:

- Real sharoitda so‘zlashish tajribasini oshiradi;
- Talaffuzdagi xatolarni aniqlab tuzatishga yordam beradi;
- Ishonchni oshiradi va o‘rganishga motivatsiya beradi.

Xulosa. Xitoy tilini o‘rganishda to‘g‘ri talaffuz muhim ahamiyat kasb etadi, chunki bu til tonalli til bo‘lib, ohangdagi ozgina farq ham so‘zning ma’nosini o‘zgartirib yuborishi mumkin. Shu bois, talaffuzni mukammal o‘zlashtirish har qanday xitoy tili o‘rganuvchisi uchun zaruriy bosqich hisoblanadi. Maqolada ko‘rib chiqilgan metodlar – fonetik asoslarni puxta o‘zlashtirish, tonal tizim bilan ishlash, audiovizual materiallardan foydalanish, zamonaviy texnologiyalardan foydalangan holda o‘qitish va native spikerlar bilan amaliy muloqot qilish – barchasi o‘zaro uyg‘unlashgan holda o‘rganuvchiga yuqori natijalarga erishishda yordam beradi.

Tajriba shuni ko‘rsatadiki, birgina uslubga tayanib qolmasdan, turli metodlarni uyg‘unlashtirib qo‘llash orqali til o‘rganish jarayoni yanada samarali va qiziqarli bo‘ladi. Ayniqsa, o‘z-o‘zini eshitish va taqqoslash asosidagi mashqlar, interaktiv ilovalar orqali mashg‘ulotlar va xitoy tilida so‘zlashuvchi insonlar bilan jonli muloqot qilish – talaffuzni mukammallashtirishda eng kuchli omillar sirasiga kiradi.

Shunday ekan, xitoy tilini o‘rganishda an’anaviy va innovatsion yondashuvlarni uyg‘unlashtirish, doimiy mashq qilish va til muhitini yaratish orqali nafaqat grammatikani, balki talaffuzni ham mukammal egallash mumkin. Bu esa o‘z navbatida xitoy tilida erkin muloqot qilish, ta’lim olish yoki professional faoliyat yuritish imkoniyatlarini kengaytiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1.P.M. Po‘latova, A.D. Sultonova Maxsus pedagogika. Toshkent-2014.70-73 betlar.
- 2.符淮青 《现代汉语词汇》，北京: 北京大学, 2004 年.\
3. Драгунов А.А. Грамматическая система современного китайского разговорного языка / А.А. Драгунов Л. Изд-е. ЛГУ. 1962. -270 с.
- 4.Jamol Jalolov. Chet til o‘qitish metodikasi”, O‘qituvchi”, Toshkent- 2012.205-b.
- 5.“现代汉语语法” .北京, 2003年350页
- 6.“现代汉语语法” .上海, 2007年500页